

FÖRDJUPNING

Kommunbarometern

Två gånger om året genomför Konjunkturinstitutet en enkätundersökning bland alla Sveriges primärkommuner och landsting.⁴⁶ Syftet med undersökningen är att få en uppfattning om anställnings- och investeringsplaner samt synen på kommande utgifter och resultat. Kommunbarometern genomfördes för första gången hösten 2001. Nedan presenteras några av resultaten från undersökningen våren 2014. De fullständiga resultaten publiceras på www.konj.se.

Av vårens undersökning framgår det att de ekonomiska utsikterna är mer gynnsamma i primärkommunerna än i landstingen. Landstingen upplever brist på personal och en tredjedel av landstingen räknar med underskott i år. Behoven av investeringar i primärkommunerna syns i att investeringsaktiviteten väntas bli hög.

BRIST PÅ PERSONAL I LANDSTINGEN NU

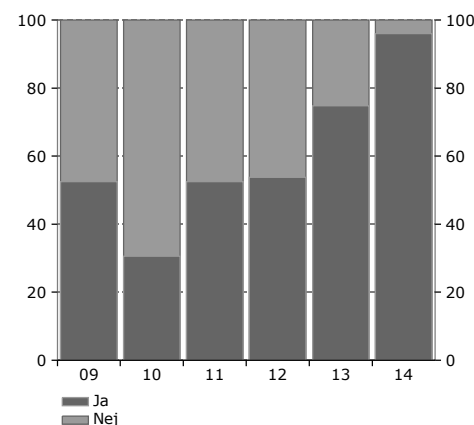
Hela 96 procent av landstingen anger att det råder brist på personal (se diagram 117). Detta kan tolkas på olika sätt. Dels kan bristen bero på att landstingen inte kan hitta kompetent personal, exempelvis specialläkare och barnmorskor. Dels kan bristen bero på att landstingen inte kan anställa tillräckligt många på grund av ekonomiska hinder för att möta efterfrågan på de tjänster som landstingen utför.

Det är en betydligt lägre andel primärkommuner (35 procent) som upplever brist på personal. I 13 procent av primärkommunerna råder övertalighet. Inget landsting uppger sig ha övertalighet. Förutom att en mindre andel primärkommuner än landsting upplever brist på personal så förväntas personalsituationen förbättras mer i primärkommunerna än i landstingen om sex månader.

Även av Arbetsförmedlingens intervjuundersökning med den offentliga sektorns huvudmän framgår det att det råder en högre brist än tidigare och allra mest i landstingen.⁴⁷

Diagram 117 Brist på personal, landsting

Andel i procent

Anm. Höstundersökningsvärden fram till och med 2013. Vårundersökningsvärde för 2014. Viktad andel svarande.

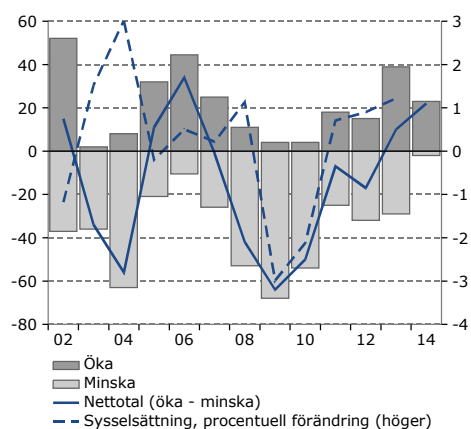
Källa: Konjunkturinstitutet.

⁴⁶ Enkäten skickas ut till samtliga primärkommuner och landsting. Den omfattar i dag 21 frågor som skickas ut i april respektive oktober. För att öka svarsfrekvensen görs även telefonintervjuer. För att varje enskild primärkommuns respektive landstings svar ska motsvara dess relativa storlek i populationen, viktas svaren med antalet anställda i respektive kommun. Landstingen och primärkommunerna har mer information om innevarande år i samband med höstundersökningen varför resultatet från höstundersökningen redovisas i diagrammen för år då båda undersökningarna har genomförts.

⁴⁷ Se *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2014*, Arbetsförmedlingen.

Diagram 118 Förväntat antal anställda i år, landsting

Andel i procent

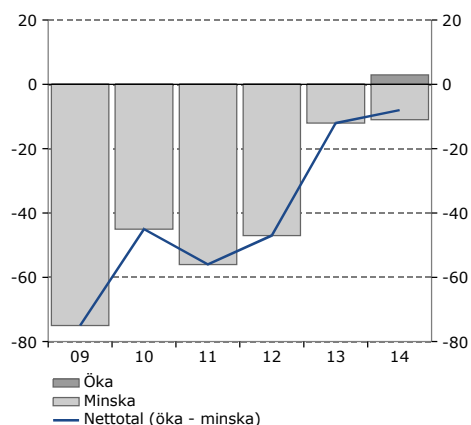

Anm. Se anmärkning i diagram 117.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 119 Förväntat antal anställda nästa år, landsting

Andel i procent

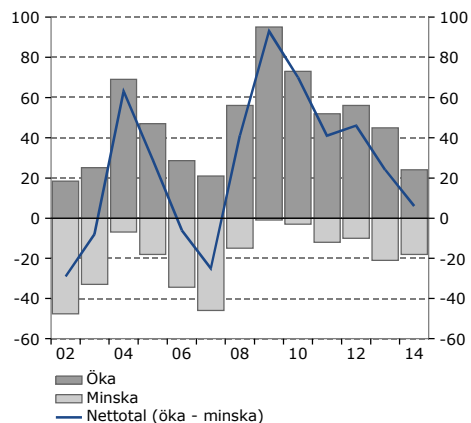

Anm. Se anmärkning i diagram 117.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 120 Förväntade utbetalda socialbidrag i år, primärkommuner

Andel i procent

Anm. Se anmärkning i diagram 117.

Källa: Konjunkturinstitutet.

LANDSTINGEN VÄNTAS ÖKA PERSONALEN

En stor andel av landstingen svarade åren 2008–2012 att antalet anställda väntades minska innevarande år. Nettotalet för antalet anställda innevarande år inom landstingen var därför negativt 2008–2012 (se diagram 118). I höstundersökningen 2013 och i vårundersökningen 2014 var dock nettotalet positiva. Det är alltså en större andel landsting som väntas öka antalet anställda än som väntas minska.

Vad gäller antalet anställda nästa år är nettotalet negativt sedan 2009 (frågan infördes i undersökningen 2009). Landstingen är generellt sett mer återhållsamma i sin bedömning om antalet anställda inför nästa år än ett år senare när de besvarar frågan för innevarande år. Nettotalet har dock sedan 2009 blivit allt mindre negativt och i årets vårundersökning finns det till och med landsting som uppger att de kommer att öka antalet anställda nästa år (se diagram 119). Detta skulle kunna tolkas som en indikation på att en ytterligare större andel av landstingen kommer att öka antalet anställda nästa år jämfört med i år. Det skulle sammanfalla med att landstingen försöker råda bot på den brist på personal som landstingen upplever.

I diagram 118 redovisas även den procentuella förändringen av sysselsättningen i landstingen. Utvecklingen av sysselsättningen samvarierar relativt väl med nettotalet för antalet anställda. Den stora skillnaden 2003 och 2004 kan förklaras av att tre sjukhus avbolagiserades, vilket påverkade antalet sysselsatta i landstingen, som därmed ökade mycket.

LÄKEMEDELSKOSTNADERNA FORTSÄTTER ATT MINSKA

En allt större andel av landstingen uppger att kostnaderna för läkemedel kommer att minska i år och även nästa år. Enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL) har kostnaden för läkemedel minskat för landstingen och kommer fortsätta att göra så framöver.⁴⁸ Detta beror dels på att patent går ut, dels på en överenskommelse om prissänkningar på äldre läkemedel mellan regeringen och Läkemedelsindustriföreningen (Lif).

ALLT FÄRRE KOMMUNER VÄNTAR SIG ÖKADE SOCIALBIDRAG

Enligt kommunbarometern är nettotalet för utbetalda socialbidrag svagt positivt i år. Nettotalet har dock fallit mycket sedan undersökningen hösten 2009 då nettotalet var 93 (hela 95 procent av primärkommunerna uppgav att utbetalda socialbidrag väntas öka i förhållande till föregående år) (se diagram 120).

⁴⁸ Se fördjupningsruta i *Ekonomirapporten*, april 2014, SKL.

Arbetsmarknadsprognoserna vid denna tidpunkt tydde på att arbetslösheten skulle stiga till mycket höga nivåer 2010–2011, vilket skulle kunna ha lett till att fler hushåll fått det svårare att täcka sina nödvändiga utgifter. Sedan dess har arbetslösheten, som aldrig blev så hög som befarades 2009, fallit tillbaka och en minskande andel av primärkommunerna uppger att utbetalda socialbidrag väntas öka. Samtidigt är det nu en högre andel primärkommuner som väntar sig att utbetalda socialbidrag ska minska.

INVESTERINGSPLANERNA ÄR PÅ EN HÖG NIVÅ

Det är en betydligt större andel av primärkommunerna än i tidigare undersökningar som anger att utgifterna för investeringarna kommer att öka, samtidigt som en mindre andel anger att de kommer att minska. Nettotalet för frågan om investeringskostnaderna ligger därför mycket över det historiska medelvärdet (se diagram 122) – nästan två standardavvikelser. Enligt SKL finns det i primärkommunerna stora investeringsbehov i byggnader och anläggningar, både i form av renovering och nybygge.⁴⁹ I diagram 122 redovisas även den procentuella förändringen av fasta bruttoinvesteringar i primärkommunerna. Nettotalet för frågan om investeringarna samvarierar tydligt med den realiserade utvecklingen av investeringsutgifterna även om nettotalen inte har varit negativa de år investeringarna har minskat.

Även nettotalet för landstingen indikerar på att en något större andel landsting kommer att öka sina utgifter för investeringar än i tidigare undersökningar.

UNDERSKOTT I EN TREDJEDEL AV LANDSTINGEN

Hela 83 procent av primärkommunerna väntar sig att resultatet uppvisar balans eller överskott i år.⁵⁰ Endast 17 procent av primärkommunerna uppger att de förväntar sig att resultatet ska uppvisa underskott (se diagram 121).⁵¹ Av landstingen är det 69 procent som väntar sig att resultatet ska uppvisa balans eller överskott i år (se diagram 123). En större andel av landstingen än primärkommunerna väntar sig att resultatet kommer uppvisa

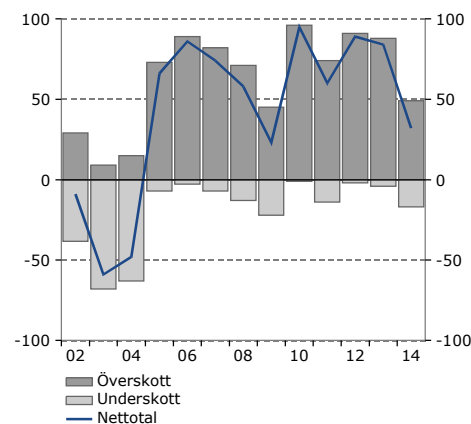
⁴⁹ Se *Ekonomirapporten*, april 2014, SKL.

⁵⁰ Balanskravet innebär att primärkommuner och landsting ska upprätta budgeten för nästa kalenderår så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om underskott ändå uppstår ska det negativa resultatet balanseras med motsvarande överskott under de närmast följande tre åren.

⁵¹ Jämförs vår- och höstundersökningen för primärkommunerna under de år undersökningen har gjorts två gånger (2002–2013) är nettotalet något *högre* i samband med höstundersökningen. Andelen som svarar underskott respektive överskott ökar mellan vår- och höstundersökningen men andelen som svarar överskott ökar något mer. Andelen som svarar att resultatet väntas visa balans minskar.

Diagram 121 Förväntat överskott/underskott i år, primärkommuner

Andel i procent

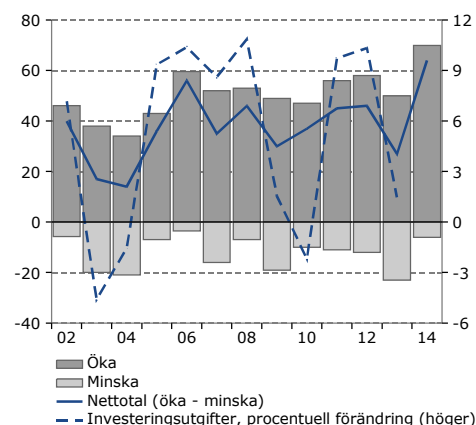

Anm. Se anmärkning i diagram 117.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 122 Förväntade utgifter för investeringar i år, primärkommuner

Andel i procent

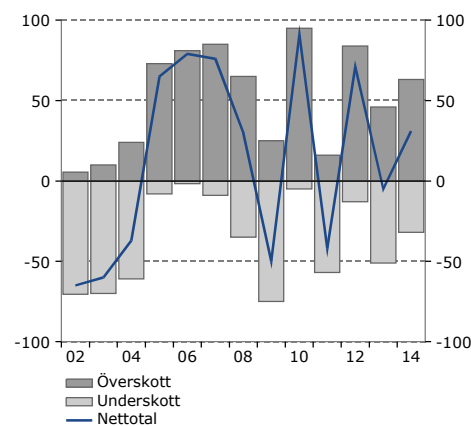

Anm. Se anmärkning i diagram 117.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 123 Förväntat överskott/underskott i år, landsting

Andel i procent

Anm. Se anmärkning i diagram 117.

Källa: Konjunkturinstitutet.

överskott i år. Men andelen som förväntar sig att resultatet uppvisar underskott är också större.⁵² Ungefär en tredjedel av landstingen väntar sig att resultatet i år kommer att uppvisa underskott.

---

⁵² Jämförs vår- och höstundersökningen för landstingen under de år undersökningen har gjorts två gånger (2002–2013) är nettotalet något *lägre* i samband med höstundersökningen. Andelen som svarar underskott respektive överskott ökar mellan vår- och höstundersökningen men andelen som svarar underskott ökar något mer. Andelen som svarar att resultatet väntas visa balans minskar.